

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

**Filozofická fakulta
Ústav světových dějin**

Historické vědy – obecné dějiny

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

**Anglický královský dvůr a jeho proměny
v kontextu první poloviny 17. století (1603–1640)**

The English Royal Court and its changes
in the context of the first half of the seventeenth century
(1603–1640)

Pavel Vodička

Vedoucí disertační práce:
PhDr. Jaromír Soukup, Ph. D.

2014

ÚVOD

V historiografii zaměřené na období novověké Anglie neexistuje jasná definice pojmu „královský dvůr“. V padesátých a šedesátých letech 20. století historici zabývající se raně Stuartovským obdobím začali používat termíny „dvůr“ (*court*) a „venkov“ (*country*), které označovaly dvě opoziční entity z politického, sociálního nebo náboženského hlediska.¹ Na sklonku sedmdesátých let 20. století revizionisté, zejména Conrad Russell, odmítli dosavadní interpretaci a nahradili ji svou vlastní. Jejich definice „dvora“ v zásadě odpovídala abstraktnímu termínu vláda, přičemž obě nesmiřitelné opoziční entity *de facto* zanikly.² V osmdesátých letech 20. století post-revizionisté naopak dospěli k závěru, že pojmy „dvůr“ a „venkov“ představovaly dvě odlišné veličiny, jimiž však nelze označovat konkrétní institucionální struktury, případně jejich představitele. Post-revizionistická definice tak vystihovala spíše komplex idejí a postojů, které byly charakteristické pro „dvůr“ či „venkov“.³

Vedle relativně širokého spektra možností definice královského dvora, jež nabízí moderní historiografie, však lze využít také dobový výklad, podle něhož byl dvůr tam, kde se zdržoval král.⁴ V zásadě nezáleželo na tom, zda panovník pobýval v paláci, trávil svůj volný čas lovem, nebo navštívil některé významnější šlechtické sídlo. Tato premisa navíc značně usnadňuje členění Stuartovského dvora z pohledu institucionální struktury, kterou tvořily tři základní části: domácnost (*Household*), komora (*Chamber*) a ložnice (*Bedchamber*).

Moderní historiografie se naopak víceméně shoduje v otázce úlohy dvora, neboť téměř vždy posuzuje jeho schopnost naplňovat ambice tehdejších elit, které se snažily prosazovat své zájmy nejčastěji prostřednictvím patronážních vazeb na královském dvoře.⁵ V zásadě lze říci, že takový přístup vyžaduje posouzení a objasnění politického, sociálního, finančního a kulturního kontextu daného období, neboť Koruna potažmo dvůr reagovaly určitým způsobem na měnící se okolnosti.

Překládaná disertační práce představuje systematický pokus o komparaci vývoje raně Stuartovského dvora (1603–1640) na základě analýzy archivních pramenů a sekundární literatury. V tomto ohledu pokládám za nezbytné zodpovědět dílčí otázky vyplývající z analytické části disertační práce. Jedná se především o to, jaký význam měl pro dvořany osobní přístup k panovníkovi, jakým vlivem disponovali členové panovnického dvora, jakým způsobem fungovala královská patronáž a jakou roli v ní hrály jednotlivé dvorské instituce, jaký byl smysl reformních opatření, jejichž prostřednictvím se Stuartovští panovníci snažili zvýšit efektivitu dvorských úřadů, a do jaké míry se je podařilo prosadit v praxi.

¹ Tawney, R. H.: *The Rise of the Gentry, 1558-1640*, in: *EcHR*, č. 11, 1941, s. 1–38.

² Russell, C.: *Parliamentary History in Perspective, 1604-1629*, in: *HIS*, č. 61, 1976, s. 1–27.

³ Cust, R. (ed.): *Conflict in Early Stuart England*, London 1989.

⁴ Minsheu, J.: *Ductor in linguas (Guide into the tongues) and Vocabularium hispanicolatinum*, New York 1978, s. 103.

⁵ Zagorin, P.: *The Court and the Country: the Beginning of the English Revolution*, New York 1969, s. 41.

STRUKTURA DISERTAČNÍ PRÁCE

Disertační práce je rozdělena do sedmi kapitol. V první a druhé kapitole analyzují osobnost Jakuba I., institucionální strukturu stuartovského dvora a proměny ve fungování královského dvora v kontextu vládní, finanční a náboženské politiky Koruny v letech 1603–1625. Pozornost věnují vládní, finanční a náboženské politice Koruny, jež ovlivňovala fungování jednotlivých dvorských institucí či královského dvora jako celku. V této souvislosti nelze pominout soupeření mocenských frakcí, které patřilo k charakteristickým znakům jakobitského dvora. Jeho vyvrcholení představoval pád Roberta Carra, hraběte ze Somersetu, a posilování vlivu George Villierse, pozdějšího vévody z Buckinghamu. Výjimečné postavení královských favoritů úzce souviselo s procesem monopolizace politické moci, která v porovnání s alžbětinským obdobím dosáhla neobvyklých rozměrů. Třetí kapitola obsahuje analýzu dvorské kultury v období vlády Jakuba I., zejména divadelní a výtvarné tvorby, jež tvořila nedílnou součást dvora „masek a her“.

Čtvrtou a pátou kapitolu tvoří analýza osobnosti Karla I., zvláštní pozornost věnují jeho reformnímu úsilí, které silně ovlivňovalo fungování jednotlivých dvorských institucí a rovněž vnímání královského dvora v očích současníků. Buckinghamovo dominantní postavení bylo charakteristickým znakem pro počáteční období vlády Karla I. Teprve vévodova násilná smrt umožnila opětovnou profilaci zájmových skupin na karolinském dvoře, přestože již nedocházelo k dramatickým událostem srovnatelným s jakobitskou érou. V šesté kapitole analyzují karolinskou dvorskou kulturu v období let 1625–1640.

Závěrečnou kapitolu disertační práce tvoří komparace raně jakobitského a karolinského dvora s cílem odhalit a interpretovat disparity ve struktuře a úloze raně stuartovského dvora. Komparační kritéria představují osobnost panovníka, institucionální struktura a personální skladba dvora, jeho financování a dvorská kultura. Komparace je časově vymezena obdobím mezi počátkem vlády Jakuba I. (1603) a koncem osobní vlády Karla I. (1640). V zásadě se tedy jedná o interpretaci vývoje anglického raně stuartovského dvora na základě kritické analýzy dostupných archivních pramenů a studia odborné literatury.

PRAMENY A METODA ZPRACOVÁNÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

Pramennou základnu představují písemné prameny institucionální a soukromé povahy. V britských archivech navíc existuje obrovské množství archivních materiálů. Jejich část jsem využil při zpracování analytické části disertační práce. Zásadní význam měly listiny úřední proveniencí z fondů *National Archives* a *British Library*, které souvisí s činností jednotlivých dvorských institucí. Cenným zdroje informací jsou především kolekce *Secretaries of State: State Papers Domestic* z období vlády Jakuba I. (SP 14) a Karla I. (SP 16). Pominout nelze ani *Lord Chamberlain's Department: Various Registers* (LC 3), *Lord Chamberlain's Department: Miscellaneous Records* (LC 5) a *Lord Steward's Department: Miscellaneous Books* (LS 13), které obsahují úřední záznamy týkající se zejména činnosti

panovníkovy soukromé komory (*Privy Chamber*) a domácnosti (*Household*). Doplnkový zdroj informací představují elektronické informační zdroje, jež jsou dostupné prostřednictvím internetu, například *Domestic, Journal of the House of Commons* nebo *Journal of the House of Lords*. Pokud jde o výzkum v *British Library*, nejvýznamnější přínos měly rozsáhlá sbírka Roberta Harleyho (*Harley MSS*) a kolekce doplňkových manuskriptů (*Additional MSS*). V rámci výzkumu hrála významnou roli také osobní korespondence, deníky a paměti předních dvořanů a soudobých pozorovatelů. „Klasické práce“ představují Weldonův *Court and Character of King James*, Warwickovy *Memoirs of the reign of King Charles I.*, Birchův *Court and Times of Charles I* a dopisy Johna Chamberlaina (McClure N. E. (ed.), *The Letters of John Chamberlain*, Michigan 1962.).

Odborná literatura k problematice raně Stuartovského dvora je velmi rozsáhlá, nejčastěji jde o monografie a studie britských autorů, jejichž výčet uvádím v příloze. Zatímco whigovští historici čerpali především z dobových materiálů, které vyjadřovaly kritický postoj vůči jakobitskému či karolinskému dvoru, jenž představoval konzervativní politickou entitu. Jeho protivníka tvořil parlament, který se postupně etabloval jako významná politická síla usilující o adekvátní podíl moci. Vzhledem k neslučitelnosti představ obou zneprátených táborů o politickém respektive mocenském uspořádání monarchie nakonec došlo k válečnému konfliktu, jenž skončil vítězstvím parlamentní opozice.

Anglická historiografie z konce 19. a počátku 20. století marginalizovala význam vládních institucí, mezi něž patřil právě královský dvůr, na úkor parlamentu. Revizionisté naopak považovali Whitehall za klíčovou centrální instituci, přičemž argumentovali, že politika jednotlivých zájmových frakcí a jejich spolupráce s venkovskou *gentry* byly daleko důležitější než zákonodárný sbor. Snaha o přehodnocení whigovského pohledu na politiku první poloviny 17. století, během níž politické ideje reprezentované vládou a opozicí odpovídaly bipolárnímu schématu, je pro revizionisty typická. Jejich interpretace vychází z narativního podání, jehož střed tvoří panovník a královský dvůr. Na pozadí politických změn probíhal každodenní boj o moc, komploty a intriky, které se odehrávaly v nejbližší okolí krále. Události, k nimž docházelo na půdě parlamentu, měly pouze druhořadý význam, neboť se *de facto* jednalo o epifenomén dvorní politiky.

Klíčová úloha v rámci revizionistické koncepce náleží dvorské frakci. Její hlavní slabina však spočívá v nedostatku komplexních analýz, jež by zkoumaly procesy spojené s existencí zájmových skupin na královském dvoře. Revizionistická historiografie se proto do určité míry potýká s podrobnou rekonstrukcí diskrétních událostí, každodenní činností vlivných jednotlivců, mocenských frakcí a jejich záměrů. Snaha o překonání výše zmíněného nedostatku nicméně vedla revizionisty ke kritické analýze primárních pramenů, nejčastěji materiálů „politické“ provenience, jejichž důvěryhodnost byla zpochybněna, neboť podávaly zkreslený a zjednodušený obraz tehdejší politiky. V této souvislosti revizionisté nepovažují ideologii za klíčového iniciátora politických změn. Jejich nejpřesvědčivější teze vycházejí analýzy finančních, respektive materiálních, příčin selhání vlády či administrativy.⁶

⁶ Sharpe, K. (ed.), *Culture and Politics in Early Stuart England*, Basingstoke 1993, s. 2.

Kritici revizionismu naopak poukazují na to, že hodnocení politických událostí z první poloviny 17. století prakticky opomíjí roli ideologického faktoru. Tradiční pojetí umožňovalo vytyčit zřetelnou hranici mezi opozičními stranami, protože každá z nich vyznávala koherentní ideje a principy, což odráželo spíše poměry v současné politické kultuře.⁷ První badatelé, kteří inklinovali k revizionismu, záměrně zdůrazňovali, že roli ideologie vnímají jako marginální, přičemž hlavní důvod spočíval v jejich snaze vymezit se vůči „ortodoxním“ whigovským historikům. Spor o význam ideologie v kontextu politického vývoje se pak na dlouhou dobu stal jedním z hlavních témat doposud probíhající diskuze mnoha historiků zkoumajících raně Stuartovské období.

Jak už bylo výše řečeno, revizionisté nevěnovali náležitou pozornost komplexní analýze královského dvora z první poloviny 17. století.⁸ To platilo zejména v případě Conrada Russella, jednoho z čelných představitelů historického revizionismu. Ačkoli Russell připustil existenci politické či dokonce ideologické diverzity v rámci dvora, nepokusil se o jeho systematickou analýzu.⁹ Dvorskou politiku v Russellově podání ilustruje nejlépe permanentní boj o „patronáž a výnosné úřady“, který provázely „každodenní rivalita, komploty a intriky v nejbližším okolí panovníka“.¹⁰ Badatelský zájem revizionistů poutal spíše každodenní průběh zasedání zákonodárního sboru, problematika voleb, případně odpor venkovské *gentry* vůči požadavkům Koruny.

Činnost politicky vlivných jedinců však ovlivňovala také řada kulturních faktorů, které do určité míry determinovaly jejich vztah nejen k vlastním zájmům, ale i ostatním dvořanům. Linda Pecková například zastává názor, že boj o královskou patronáž v raně Stuartovském období je třeba hodnotit také s ohledem na fenomén královské štedrosti, který hrál významnou roli při upevňování loajality a oddanosti poddaných ke Koruně.¹¹

Conrad Russell dospěl například k závěru, že Karel I. postrádal předpoklady k tomu, aby se stal dobrým králem; jeho nepružná vládní politika nakonec skončila pro monarchii katastrofou.¹² Ačkoli připustil, že panovník měl po charakterové stránce některé pozitivní atributy, Karlova největší slabina spočívala v neschopnosti pohlížet na výkon královské moci z jiné perspektivy, než byla jeho vlastní. Russellův závěr vychází z analýzy panovníkových postojů a stylu vlády, což mu umožnilo vytvořit přesvědčivý, mnohovrstevnatý portrét krále. Přitom však téměř pominul ideologickou perspektivu Karla I., která se zrcadlila ve výpravných divadelních hrách, výtvarném umění nebo okázalých dvorských ceremonálech,

⁷ Tamtéž.

⁸ V tomto případě představují výjimku pouze Kevin Sharpe (Sharpe, K., *The Personal Rule of Charles I*, New Haven 1992), Neil Cuddy (Cuddy, N., *The revival of the entourage: the bedchamber of James I, 1603–1625*, in: Starkey, D. (ed.), *The English Court from the Wars of the Roses to the Civil War*, London 1987) a Linda Peck (Peck, L., *Court Patronage and Corruption in Early Stuart England*, Boston 1990).

⁹ Russell, C., *Parliaments and English Politics in the 1620s*, Oxford 1979, s. 9–13.

¹⁰ Sharpe, K. (ed.), *Culture and Politics...*, s. 1.

¹¹ Peck, L., *Court Patronage and Corruption in Early Stuart England*, Boston 1990.

¹² Russell, C., *The Causes of the English Civil War*, Oxford 1990, s. 207.

jejichž prostřednictvím král vyjadřoval osobní pohled na politiku a současně prezentoval stanovisko Koruny.¹³

Jak vidno, každý seriózní pokus o interpretaci dvorské politiky vyžaduje detailní rekonstrukci prostředí, v němž žili panovník a dvořané. Morální hodnoty, politické ambice, povaha dané osobnosti a sociální interakce – to vše ovlivňovalo přístup krále a jeho suity k dění na královském dvoře. V zásadě lze říci, že Whitehall nepředstavoval pouze místo, kde probíhal mocenský boj o úřady a patronáž, nýbrž plnil také úlohu klíčového kulturního a společenského centra.¹⁴

V očích revizionistů byl Jakub I. daleko složitější, intelektuálně založenou osobností, jeho vládu lze označit za relativně úspěšnou. Takový obraz Jakuba I. se zásadně liší od tradičního pojetí v podání whigovské historiografie, která považovala prvního Stuartovského panovníka na anglickém trůnu za nekompetentního vládce, jehož neschopnost výrazně přispěla ke krizi monarchie na sklonku třicátých let 17. století.¹⁵ Ačkoli jakobitský dvůr sužovaly vysoká míra korupce a skandály, které poškozovaly jeho veřejný obraz, přesto hrál klíčovou úlohu při udržování a rozvíjení patronážních vazeb mezi králem a korunní klientelou.

Kevin Sharpe vnímá Jakuba I. jako politického praktika s mnoholetými zkušenostmi s vládou ve Skotsku, jenž se dobře uvědomoval limity panovnické moci v multikonfesijní a multikulturní monarchii. Tyto hranice však Karel I. nedokázal rozpoznat, a činil proto rozhodnutí, jak v náboženské, tak i v politické oblasti, ovlivněná značnou dávkou idealismu osobního přesvědčení o správnosti svého počínání. Takový přístup k výkonu moci mu nedovoloval přistoupit na pragmatická řešení, omezoval jeho manévrovací prostor a bránil uzavření kompromisní dohody.

Tradicionalisté zastávají názor, podle něhož Karel I. v roli panovníka zcela selhal, neboť jeho tzv. osobní vláda (1629–1640) byla „jedenácti lety tyranie“, doprovázené autokratickými či dokonce absolutistickými metodami vládnutí. Takový přístup vedl nevyhnutelně k ozbrojenému konfliktu mezi králem a parlamentem, protože svévolné počínání Koruny *de facto* eliminovalo veškeré možnosti, jak zabránit eskalaci napětí. Revizionisté naopak obhajují tezi, že Karel I. byl přinucen k mimoparlamentní vládě a reformě církve, státu a společnosti, neboť se obával zhroutení autority a společenského pořádku. Z toho důvodu usiloval o nastolení politického a sociálního pořádku, což reflektovalo jeho přání reformovat královský dvůr, jenž se měl stát formálnějším a důstojnějším, protože představoval model pro reformu církve a státu.

¹³ Russell, C., *Causes of the Civil War*, kpt. 8; Strong, R., *Charles I on Horseback*, London 1972; Orgell, S., *Illusion of Power*, Berkeley 1975; Smuts, M., *Court Culture and the Origins of a Royalist Tradition in Early Stuart England*, Philadelphia 1987.

¹⁴ Asch, R. (ed.), *Princes, Patronage and the Nobility: the Court at the Beginning of the Modern Age*, Oxford 1991.

¹⁵ Revizionistický přístup odráží například monografie či studie Peck, L. L., *Court Patronage and Corruption in Early Stuart England*, Boston 1990; Lee, M., *Great Britain's Solomon: James VI and I in His Three Kingdoms*, Urbana 1990; Wormald J., *James VI and I: two kings or one?*, in: *HIS*, č. 68, 1983, s. 187-209. Tradiční whigovský pohled podává například G. M. Trevelyan (Trevelyan, G. M., *History of England*, London 1926.) nebo D. H. Wilson (Wilson, D. H., *King James VI & I*, London 1963.).

Ve své monografii *The Personal Rule of Charles I.* Sharpe rozvíjí zdánlivě nelogický argument, že Karel I. patřil mezi anglické krále nejlépe připravené k výkonu moci. Zároveň však uznává, že série jeho rozhodnutí a následných kroků přispěla k eskalaci politického, náboženského a sociálního napětí. Hlavním důvodem bylo Karlovo pevné odhodlání naplnit ideál panovníka, jenž odpovídal představám jeho otce o dokonalém vládcovi. Sharpe rovněž naznačil, že relativní stabilita jakobitského období byla z velké části výsledkem nedostatku vůle a energie Jakuba I. realizovat vlastní teoretické postuláty v praxi. Odhodlání Karla I. naplnit ideální principy vlády mělo přímou souvislost s eskalací krize, která postihla monarchii na přelomu třicátých a čtyřicátých let 17. století. Na druhé straně Sharpeho kritici odmítali přijmout idealizovaný portrét panovníka, který byl založen na Karlově „pozitivní“ sebe prezentaci.

Někteří historici, mezi něž patří již zmíněný Kevin Sharpe, John Adamson nebo Malcolm Smuts, navíc zastávají názor, že dvorská kultura raně Stuartovského období hrála významnou úlohu v procesu legitimizace královské moci, potažmo monarchistické vlády. Zbožný král, rozhodný ochránce anglikánské církve a věci protestantismu, suverénní vládce monarchie – to vše posilovalo jeho autoritu. Pokud ale dotyčný panovník nenaplnil očekávání vyplývající z výše uvedeného archetypu, zpravidla tím podnítil kritické výroky vůči vládní politice, v krajním případě mohl dokonce zpochybnit autoritu Koruny.¹⁶

Na sklonku 20. století revizionistická koncepce vyvolala polemiku, do níž se zapojili například Derek Hirst, Richard Cust, Peter Lake, Johann Sommerville nebo Ann Hughesová.¹⁷ Tito post-revizionisté si kladli otázku, zda absence ideologické polarizace a dlouhodobě se formujícího konfliktního potenciálu byla skutečně charakteristickým rysem raně Stuartovského období. Současně začali systematicky studovat a tematizovat například ideologizaci a politizaci raně Stuartovské kultury či problematiku utváření informačního trhu a jeho vliv na tehdejší veřejné mínění. V posledních několika letech sílí tendence zkoumat události v Anglii nejen v rámci anglo-skotsko-irského soustátí, nýbrž také v kontextu politického, náboženského a hospodářského vývoje raně novověké Evropy.

Pozornost post-revizionistů se soustředila především na některé klíčové teze obhajované Russellem a dalšími revizionisty. Nicholas Tyacke analyzoval aktivitu puritánů, kteří na sklonku vlády Alžběty I. Tudorovny obhajovali Stuartovské nástupnictví. Tyacke přitom dospěl k závěru, že přítomnost puritánsky smýšlejících politiků na královském dvoře úzce souvisela se snahami o reformu církve a státu, které se začaly projevovat krátce po nástupu Jakuba I. na anglický trůn. Ačkoli jejich záměry skončily *de facto* naprostým fiaskem, nakonec položily základ nového typu opoziční politiky. Tyacke tak zpochybnil

¹⁶ Lake, P., *Anti-Popery: The Structure of a Prejudice*, in Cust R. (ed.), *Conflict in Early Stuart England: Studies in Religion and Politics, 1603–1642*, London 1989, s. 72–106; Tentyž, *Constitutional consensus and puritan opposition: Thomas Scott and the Spanish Match*, in: HJ, č. 25, 1982, s. 805–825.

¹⁷ Cust, R., Hughes, A. (eds.), *Conflict in Early Stuart England: Studies in Religion and Politics, 1603–1642*, Harlow 1989; Rabb, T. K., Hirst, D., *Revisionism revised: Two Perspectives on Early Stuart Parliamentary History*, in: P&P, č. 92, 1981, s. 55–99.

Russellovu tezi, které popírá existenci parlamentní opozice vůči Koruně v raně Stuartovském období.¹⁸

Lori Anne Ferrellová v rámci diskuze o problematice anglo-skotské unie uplatnila přesvědčivou argumentaci o významu dvorské kultury, která sloužila k prezentaci mnohdy si odporujících názorů na královském dvoře.¹⁹ Andrew Thrush rozvinul Russellovu tezi o úzké souvislosti chronického nedostatku finančních prostředků pro potřeby Koruny a eskalace napětí v raně Stuartovském období. Druhou dekádu 17. století označil za „jakobitskou osobní vládu“, kterou charakterizovala zahraniční politika vedená snahou vyřešit problém s financemi prostřednictvím výhodného dynastického sňatku a řada neúspěšných fiskálních experimentů. Rozpuštění *Addled Parliament* z roku 1614 Jakub I. vnímal jako impulz k minimalizaci závislosti Koruny na zákonodárném sboru. Panovníkovy kroky však vyvolaly silné obavy o budoucnost parlamentu.²⁰

Thomas Cogswell se pokusil o reinterpretaci úlohy George Villierse, prvního vévody z Buckinghamu. Předmětem jeho zájmu se stala Buckinghamova snaha o veřejnou prezentaci, jež se projevovala zejména ve dvacátých letech 17. století. Cogswell přitom zkoumal primární prameny, mezi něž patří například Buckinghamovy projevy ve Westminsteru, které byly reakcí na sílící kritiku jeho oponentů v souvislosti s neúspěšným tažením na pomoc francouzským hugenotům. Zatímco Russell považoval Buckinghamu za klíčového, zákulisního hráče ve Whitehallu i Westminsteru, Cogswell naopak poukazuje na vévodovu usilovnou snahu čelit veřejné kritice. Cogswellovy teze představují důležitý příspěvek ke studiu vývoje politické kultury, zvláště pak k interakci anglické Koruny a veřejného mínění v první polovině 17. století.²¹

Richard Cust kritizuje Russellův proslulý portrét Karla Stuarta, jenž navzdory řadě brilantních postřehů opomíjí rekonstrukci panovníkových ideologických postojů, duševního vnímání světa, aspirací a obav. Důležitou roli přisuzuje zejména faktorů negativní popularity, jíž se Karel I. snažil usilovně čelit, což se odráželo v jeho politických postojích. Strach z nežádoucího veřejného obrazu vymezoval nejen způsob, jakým král jednal s parlamentem, ale formoval také náboženskou politiku, dvorskou kulturu, přístup k městským obchodníkům a finančním korporacím a v neposlední řadě vůči opozici. To, co Russell označil za panovníkův nekompetentní přístup k vládním záležitostem, Cust obohatil o jeden ze zásadních aspektů politické kultury a současně zasadil do širšího rámce krize, jež na přelomu třicátých a čtyřicátých let 17. století ohrožovala stabilitu monarchie.²²

¹⁸ Tyacke, N., *Puritan Politicians and King James VI and I, 1587–1604*, in: Cogswell, T., Cust, R., Lake, P. (eds.), *Politics, Religion and Popularity in Early Stuart Britain: Essays in Honour of Conrad Russell*, Cambridge 2002, s. 21–44.

¹⁹ Ferrell, L. A., *The sacred, the profane and the Union, politics sermon and masque at the court wedding of Lord and Lady Hay*, in: Cogswell, T., Cust, R., Lake, P. (eds.), *Politics, Religion...*, s. 45–64.

²⁰ Thrush, A., *The Personal Rule of James I, 1611–1620*, in: Cogswell, T., Cust, R., Lake, P. (eds.), *Politics, Religion...*, s. 84–102.

²¹ Cogswell, T., *The people's love: the Duke of Buckingham and popularity*, in: Cogswell, T., Cust, R., Lake, P. (eds.), *Politics, Religion...*, s. 211–234.

²² Cust, R., *Charles I and popularity*, in: Cogswell, T., Cust, R., Lake, P. (eds.), *Politics, Religion...*, s. 235–258.

Ačkoli post-revizionisté věnovali značné úsilí kritice revizionistického pojetí politického vývoje v raně Stuartovském období, jejich koncepce vychází z Russellova strukturálního, a v případě náboženství také ideologického, výkladu konfliktu, který vyvrcholil ve čtyřicátých letech 17. století. Jeho analýzu procesů a problémů při formování raně novověkého státu považují za velmi přínosnou a inspirativní, neboť přinesla nové perspektivy vnímání historického vývoje. V zásadě tak lze říci, že základní revizionistická koncepce, jež spočívá v popření existence dvou opozičních entit, platí v jistém ohledu i v případě politické kultury v raně Stuartovském období.

Post-revizionismus nicméně měl zásadní význam při zkoumání faktorů, které předurčovaly povahu monarchie. Jedná se především o charakter a preference panovníka, jeho kulturní a ideologický vliv, respektive královského dvora. V současné historiografii se projevuje snaha o komplexní pohled na pokusy jedinců či zájmových skupin napadnout, případně rozvrátit, mocenské struktury, s nimiž byli konfrontováni.

Důležitý faktor představovala dvorská kultura, jež sloužila především k prezentaci královského dvora. Výpravné divadelní hry, masky, byly nejen součástí symbolického ceremoniálu, jehož smysl spočíval v demonstraci moci panovníka, ale i vyjádřením odlišných názorových postojů různých zájmových skupin. V tomto ohledu nelze pominout zásadní práce Stephena Orgella a Roye Stronga.²³

Předmětem zájmu moderních historiků zůstává rovněž téma dvora a venkova (*court and country*)²⁴ Malcolm Smuts poukázal na fakt, že královští ministři a významní dvořané se pohybovali nejen v prostředí panovnického dvora, ale zdržovali se také často ve svých venkovských sídlech. Umělci, mezi něž patřili například Ben Jonson nebo Antoon van Dyck, naopak udržovali kontakty s londýnskou metropolitní společností.²⁵

Jak už bylo výše řečeno, politický a kulturní vliv královského dvora závisel do značné míry na způsobu jeho veřejné prezentaci, neboť Whitehall představoval *de facto* symbol, jenž mohl vyvolávat pozitivní i negativní reakce napříč tehdejší společností. Veřejnost bez ohledu na to, zda se jednalo o příslušníky královského doprovodu nebo zástupce venkovské *gentry*, jej napodobovala, obdivovala, ale také jím opovrhovala či ho kritizovala. V první řadě je však třeba zdůraznit, že obraz dvora a venkova nese často zřetelné známky manipulace. Zatímco venkov symbolizoval dokonalou, harmonickou společnost, jeho protiklad tvořil královský dvůr v podobě hříšného, chamtivého a nemorálního společenství bezskrupulózních egoistů. Veřejné vnímání obou entit ovlivňovaly ideologicky laděné polemiky, které vedli tehdejší současníci ve Whitehallu i mimo něj.

Ačkoli dvůr a venkov ztělesňovaly často protichůdné hodnoty, jako příklad lze uvést venkovskou nevinost a čistotu, s níž ostře kontrastovala dvorská lakota a korupce, mezi

²³ Bevington, D., Holbrook, P., *Politics of Stuart Court Masque*, Cambridge 2006, s. 8.

K nejvýznamnějším dílům Stephena Orgella patří *The Jonsonian Masque* (Cambridge, 1965), *The Illusion of Power: Political Theatre in the Renaissance* (Berkeley, 1975). Ve spolupráci s Royem Strongem se rovněž podílel na dvousvazkovém *Inigo Jones: The Theatre of the Stuart Court* (London, 1973).

²⁴ Zagorin, P., *The Court and the country*, New York 1969; Russell, C. (ed.), *The Origins of the English Civil War*, London 1973.

²⁵ Smuts, R., *The political failure of Stuart cultural patronage*, in: Orgel, S. (ed.), *Patronage in Renaissance*, Princeton 1981, s. 165–187.

oběma entitami probíhala jistá interakce. Dvořané, nejčastěji zástupci nobility, vyžadovali dodržování stejných způsobů chování a jednání na svých venkovských sídlech. Na svém venkovském sídle v Aston-sub-Edge Endymion Porter vybudoval obrazovou galerii, jež byla miniaturní napodobeninou sbírky Karla I. ve Whitehalu. V Theobalds Cecilové shromáždili kolekci portrétů, která měla zdůraznit moc a slávu rodu. Na druhé straně londýnská Covent Garden, jejíž přestavbu financoval Francis Russell, čtvrtý hrabě z Bedfordu, představovala ideální venkovskou farnost.²⁶

Obecně lze říci, že v období od sedmdesátých let 20. století došlo k interpretační revoluci a k zásadní koncepční proměně, která narušila velkou část tradičního obrazu anglických a britských raně novověkých dějin.

ZÁVĚR

V 17. století královský dvůr ve Whitehallu měl nezastupitelnou úlohu jako ústřední bod politického dění, společenského života tehdejších elit a vládní administrativy. Situace, v níž se Stuartovci ujímali vlády nad Anglií, byla nepochybně komplikovanější, než v době nástupu Karla I. na anglický trůn. V roce 1625 Stuartovci představovali plně etablovanou anglickou dynastii.

Panovníkova osobnost, záliby, veřejné vystupování, jeho vztah k vládním povinnostem, náboženské a politické postoje – to vše hrálo důležitou roli při utváření dojmu, který bývá často interpretován jako skutečný obraz jakobitského či karolinského dvora. Královský dar (*Basilion Doron*) neboli politický testament, který Jakub I. věnoval svému synovi, obsahoval řadu tezí, o jejichž pravdivosti autor zřejmě nepochyboval. Stojí nicméně za povšimnutí, že mnohdy zůstalo pouze u teoretických postulátů. Karel I. usiloval o naplnění otcova politického testamentu bez ohledu na případné negativní následky. Způsob, jakým oba panovníci prezentovali svou osobu a vnímali symboliku královského majestátu, vypovídá do značné míry o jejich vnímání úlohy dvora.

Zatímco Jakub I. si liboval v atmosféře mírného chaosu, jeho dvůr si vysloužil pověst prostopášného a dekadentního sídla, korunního prince „pobuřovaly otcova lehkovážnost a vlezlé chování“.²⁷ Karel I. dbal na spořádané vztahy v rámci vlastní rodiny, protože harmonické soužití královského páru mělo být inspirací pro dvořany i jiné poddané. Panovník miloval svou ženu a děti, rodinné zázemí považoval za „oázu klidu a míru, jež neměla obdobu kdekoli jinde v tomto slavném království“.²⁸ Úzkostlivě dodržoval stanovený řád, neliboval si v extravaganci a projevoval dokonalé sebeovládání na veřejnosti.

Jakub I. na rozdíl od svého nástupce podporoval soupeření různých dvorských frakcí, neboť Koruna za těchto okolností představovala rozhodující mocenský faktor. Boj o moc provázený bezskrupulózním jednáním, skandály a snahami o veřejnou diskreditaci protivníka přispíval k utváření nelichotivého obrazu jakobitského dvora a v neposlední řadě

²⁶ Architektonický návrh Covent Garden byl dílem Iniga Jonese.

²⁷ Lee, M., *The Road To Revolution*, Urbana 1985, s. 6.

²⁸ TNA: HMC Cowper MSS, sv. 2, s. 25.

rezonovalo v Dolní i Horní sněmovně.²⁹ Ačkoli v otázce náboženství Jakub I. zaujímal převážně indiferentní postoj, puritány považoval za potenciální riziko pro církevní politiku Koruny. Dvořané, kteří projevovali sympatie k ortodoxním protestantům, měli na jakobitském dvoře velmi omezený vliv. Pokud jde o katolickou minoritu, nelze přehlédnout, že někteří zástupci této skupiny získali významné a vlivné posty. Přesto nelze tvrdit, že byli architekty prokatolické, respektive prošpanělské, politiky Koruny. V závěru své vlády Jakub I. začal projevovat jisté sympatie k arminianismu, aniž by to však mělo výraznější vliv na církevní, respektive náboženskou politiku Koruny.

Ve třicátých letech 17. století soupeření zájmových skupin neprobíhalo navenek tak otevřeně jako za vlády Jakuba I. Jejich členy spojovaly nejčastěji politické či náboženské cíle.³⁰ Karel I. sice toleroval přítomnost katolíků ve své vlastní domácnosti a stejně tak v *Household* Jindřišky Marie, rozhodně ale odmítal jejich zasahování do náboženské politiky Koruny, jež spočívala v realizaci jednotné náboženské doktríny v duchu arminianismu. Karel I. na rozdíl od svého otce odmítal kompromisní přístup k náboženským otázkám. Jeho autoritativní církevní politika vedla ke zhroucení smíru s puritány.³¹

Vládu prvních Stuartovců z hlediska vývoje vládních a dvorských institucí lze označit za relativně stabilní období; stuartovský dvůr měl pevně danou institucionální strukturu. Důležitou roli hrála královská domácnost (*Household*) v čele s nejvyšším hofmistrem (*Lord Steward*),³² která zajišťovala každodenní chod dvora, do její kompetence náležely nákupy a příprava pokrmů a nápojů, vykonávala dohled nad palácovým služebnictvem čítajícím několik set osob.³³ Na počátku 17. století *Household* sice patřila k největším dvorským institucím, její vliv na politiku Koruny, respektive královskou patronáž, byl ale slabý. Provoz panovníkovy domácnosti pohlcoval nemalou část korunních příjmů.³⁴

Druhou důležitou institucí, která tvořila součást stuartovského dvora, byla komora (*Chamber*) podléhající lordu komořímu (*Lord Chamberlain*), jež se dále členila na strážní komoru (*Guard Chamber*), přijímací komoru (*Presence Chamber*) a soukromou komoru (*Privy Chamber*).³⁵ Hlavní kompetence komory spočívala v zajištění panovníkovy oficiálního doprovodu či družiny během pobytu v královských palácích, případně na cestách, zabývala se rovněž ceremoniálními záležitostmi. Do systému korunní patronáže zasahovala pouze panovníkovy *Privy Chamber*. Její role však byla pouze okrajová, neboť Jakub I. jí ponechal pouze méně významné ceremoniální kompetence, například organizování průběhu návštěv cizích vyslanců nebo procesí do královské kaple.³⁶

²⁹ Howardové například naléhali na své klienty v Dolní sněmovně, aby odmítli návrh *Great Contract*.

³⁰ Sharpe, K., *Faction at the early Stuart court*, in: HT, č. 33, 1983, s. 40–46.

³¹ Ashley, M., *Oliver Cromwell and the Puritan Revolution*, London 1966, s. 32–34.

Laud rozhodl například o obnovení vizitací biskupů, zákazu vykonávání puritánských bohoslužeb bez souhlasu místního biskupa, vysvěcení stolu Páně v kostelní lodi jako oltáře.

³² Královskou domácnost řídil orgán tvořený kolegiem vysokých dvorských úředníků (*Board of the Green Cloth*) v čele s *Lordem Stewardem*.

³³ O přípravu pokrmů se staralo nejméně 500 osob.

³⁴ Holles, G.: *Memorials of the Holles Family, 1493-1656*, London 1937, s. 41–42.

³⁵ Aylmer, G.: *King's Servants: The Civil Service of Charles I 1625-1642*, London 1974, s. 26–32.

³⁶ Cuddy, N.: *The Revival of the entourage: the Bedchamber of James I, 1603-1625*, in: Starkey D. (ed.): *The English Court from the Wars of Roses to the Civil War*, London 1987, s. 185, 192.

Třetí významnou instituci stuartovského dvora představovala královská ložnice (*Bedchamber*). Členy *Bedchamber* tvořili dvořané, kteří se pohybovali neustále v blízkosti panovníka, patřili k jeho nejbližším společníkům a důvěrníkům.³⁷ Díky každodennímu kontaktu s králem disponovali velmi významnou rolí v patronáži, administrativě i politice Koruny.³⁸ Pravidla vstupu do *Bedchamber* důsledně respektovala panovníkovo soukromí.³⁹ Tím došlo k omezení přístupu ke králi v případě nižších i vyšších státních úředníků včetně královských ministrů (členů *Privy Council*).

Rozdíly v institucionální struktuře jakobitského a karolinského dvora byly pouze marginální, což souviselo mimo jiné s personální kontinuitou držitelů jednotlivých úřadů.⁴⁰ Společný rys jakobitských i karolinských dvorských reforem představoval jejich konzervatismus; vzorem se stalo uspořádání raného tudorovského dvora.⁴¹ Třebaže struktura dvorských a vládních úřadů zůstala prakticky nezměněna, vliv jednotlivých institucí v rámci politického a patronážního systému značně kolísal.

Vláda Jakuba I. změnila unitární pojetí vlády, jež bylo typické pro alžbětinské období.⁴² Ačkoli *Privy Council* představovala i nadále jednu z nejvyšších vládních institucí, nakonec ztratila část svého vlivu na úkor panovníkovy *Bedchamber*. Význam jednotlivých dvorských institucí, zejména *Bedchamber* a *Privy Chamber*, závisel do značné míry na aktuální mocenské konstelaci na královském dvoře. Po smrti Salisburyho z roku 1612 ale postupná koncentrace moci v rukou královských favoritů vedla k narušení křehké rovnováhy sil na královském dvoře, což lze nejlépe ilustrovat na Buckinghamově mocenském vzestupu, jenž probíhal téměř s bezvýhradným souhlasem krále.

Lpění Karla I. na „starých [tudorovských] pořádcích“ bylo jedním z aspektů širšího návratu k tradičnímu uspořádání dvora, ať už se jednalo o Tajnou radu, králův pohled na nobilitu nebo laudiánské církevní reformy.⁴³ Nastolení řádu, pevné hierarchie a respektu vůči tradičním autoritám – to vše představovalo hlavní aspekty reformy karolinského dvora, která ale zároveň vedla k postupnému omezení životně důležité komunikace mezi *court and country*.

Zatímco v jakobitské éře mohli vybraní jedinci vstupovat do panovníkových komnat a předkládat své stížnosti králi osobně, za vlády Karla I. bylo takové jednání prakticky vyloučeno, neboť se jednalo o nepřipustný prohřešek vůči dvorní etiketě. Panovník tak dobrovolně rezignoval na možnost rozvíjet neformální kontakty s korunou klientelou. Tento přístup však z dlouhodobého hlediska nepředstavoval efektivní způsob vlády, protože nerespektoval politickou realitu a v jistém slova smyslu jej lze označit za zanedbání

³⁷ Stuartovská *Bedchamber* měla jiné složení a plnila jinou úlohu než *Bedchamber* Alžběty I. V čele královské ložnice stál první gentleman *Bedchamber* (*Groom of the Stool*), jemuž podléhalo 6 gentlemanů (*Gentleman of Bedchamber*), garderobiér (*Gentleman of the Robes*), správce královské apanáže (*Keeper of Privy Purse*, jímž byl zpravidla jeden z gentlemanů), 8 komorníků (*Grooms of the Bedchamber*) a 6 pážat.

³⁸ Tamtéž, s. 185-91.

Ostatní dvořané, dokonce i členové Tajné rady, museli žádat panovníka o audienci.

³⁹ Tamtéž, s. 192.

⁴⁰ Aylmer, G. E., *The Kings's Servants...*, s. 3.

⁴¹ BL, Stowe MSS, 561; BL, Halley MSS, 7623, f. 16.

⁴² Halliwell, J. O. (ed.), *The Letters of the Kings of England*, sv. 2, London 1848, s. 113.

⁴³ V tomto případě se tradičním dvorem rozumí středověký respektive tudorovský královský dvůr.

povinností krále vůči poddaným. Vláda Karla I. z tohoto úhlu pohledu nebyla úspěšným pokusem o vytvoření efektivního řízení státu, neboť Koruna již nemohla plně spoléhat na podporu vlivných politických respektive sociálních skupin. Narušení patronážních vztahů ke korunní klientele mělo negativní následky v budoucnu, což se projevilo zejména v průběhu krize na sklonku třicátých let 17. století.

První Stuartovci se téměř nepřetržitě potýkali s finančními problémy, což negativně ovlivňovalo provoz královské domácnosti. Jakub I. i Karel I. bez ohledu na rozdílný přístup považovali reformu dvora za nezbytnou. Tempo zadlužování nezmírnily ani opakované pokusy o redukci výdajů dvora. Veškerá reformní opatření měla pouze krátkodobý a omezený účinek.⁴⁴ Oba panovníci se proto pokoušeli co nejefektivněji využívat královských prerogativ, neboť hodlali dosáhnout finanční soběstačnosti Koruny, což znamenalo zbavit se závislosti na parlamentních subsidiích. V tomto ohledu zásadní rozdíl mezi jakobitským a karolinským dvorem neexistoval.

V letech 1635–1640 administrativa Karla I. dokázala postupně anulovat výpadek příjmů způsobený nejen absencí parlamentních subsidií, ale i dalších výnosů vyžadujících souhlas zákonodárného sboru, například cel. Díky řadě relativně úspěšných fiskálních experimentů se podařilo stabilizovat státní rozpočet. Na druhé straně náklady na provoz karolinského dvora tvořily téměř 40 procent celkových výdajů Koruny, přičemž reformní pokusy o omezení výdajů královské domácnosti měly pouze krátkodobý efekt.⁴⁵

Na raně Stuartovském dvoře se těšili značné oblibě především tvůrci velkolepých výtvarných nebo architektonických děl a také autoři divadelních her s nákladnou výpravou, tzv. masek, které symbolizovaly nejčastěji panovníkovy ctnosti. Jakub I. podporoval řadu významných umělců, například Petera Paula Rubense nebo Iniga Jonese.⁴⁶

Karolinské masky se výrazně lišily od svých protějšků z jakobitské éry. Typickým motivem karolinských masek uvedených v době tzv. osobní vlády Karla I. byla božská povaha královské moci. Zatímco panovník ztělesňoval heroické ctnosti, královna symbolizovala krásu či lásku. Jejich spojení pak vyjadřovalo dokonalost, ideální kombinaci ušlechtilých vlastností a charakteru, které měly sloužit jako příklad pro ostatní národy.

Ačkoli Jakub I. podporoval umělce, kteří oslavovali jeho „božské“ vlastnosti, nejednalo se o programovou koncepci, jejímž cílem bylo kultivovat anglickou společnost a harmonizovat její vztahy s Korunou. Na druhé straně Karel I. systematicky podporoval uměleckou tvorbu, která vyjadřovala mimo jiné také nejvyšší ideály umění a politiky.⁴⁷

⁴⁴ SP 14/91/41; SP 14/90/45; SP 14/95/115; Prestwich M., Cranfield: Business and Politics under the Early Stuarts, Oxford 1966, s. 211; Dietz F. C., English Public Finance 1558–1641, London 1964, s. 251, 261.

V roce 1617, kdy Koruna čelila akutní hrozbě bankrotu, náklady *Household* činily 77 630 liber, což představovala přibližně 30 procent korunních příjmů v uvedeném období. V následujícím roce se Cranfieldovi podařilo krátkodobě snížit výdaje královské domácnosti o 18 000 liber.

⁴⁵ Aylmer G. E., Attempts at administrative reform 1625–40, in: EHR, č. 72, 1957, s. 252.

⁴⁶ Strong, R., Art and Power, Berkeley 1984, s. 153–170; Tentýž, Britannia Triumphans, Inigo Jones, Rubens and Whitehall Palace, London 1980, s. 46–47.

⁴⁷ Cruickshanks E.: Introduction, in: Cruickshanks E. (ed.): The Stuart Courts, London 2009, s. 4.

Výběr z použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

The British Library

- Additional MSS. The Additional collection of manuscripts.
- Cotton MSS. The collection of manuscripts of Robert Cotton
- Egerton MSS. The collection of manuscripts of Henry Egerton
- Harleian MSS. The collection of manuscripts of Robert Harley
- Sloane MSS. The collection of manuscripts of Henry Sloane
- Stowe MSS. The collection of manuscripts of Richard Temple-Nugent-Brydges-Chandos-Grenville

The National Archives

- HMC, Mar and Kelly Supplement. The manuscripts of Thomas Erskine
- HMC, Coke MSS. The manuscripts of Edward Coke
- HMC, Cowper MSS. The manuscripts of Spencer Cowper
- HMC, Phelips MSS. The manuscripts of Robert Phelips
- HMC, Portland MSS. The manuscripts of the duke of Portland
- HMC, Salisbury MSS. The manuscripts of Robert Cecil
- PRO, LC 2, 3, 5. Records of the Lord Chamberlain and other officers of the Royal Household
- PRO, LS 13. Records of the Lord Steward, the Board of Green Cloth and other officers of the Royal Household
- PRO, PC 2. Records of the Privy Council and other records collected by the Privy Council Office
- PRO, SP 14, 16, 78, 81. Records assembled by the State Paper Office, including papers of the Secretaries of State up to 1782

Vydané prameny

- Akrigg, A. P. V. (ed.), Letters of King James VI and I, New York 1984.
- Clarendon, E. H., The History of the Rebellion and Civil Wars in England, Oxford 1888.
- Goodman, G., The Court of King James the First, London 1839.
- Halliwell, J. O. (ed.), The Letters of the Kings of England, London 1848.
- Harington, J. (ed.), Nugae Antiquae, London 1804.
- Herbert, T., Memoirs of the Last Two Years of the Reign of Charles I., London 1873.
- Knowler, W. (ed.), The Earl of Strafforde's Letters and Dispatches, London 1739.
- Larkin, J. F. (ed.), Stuart Royal Proclamations, Oxford 1973.
- McClure, N. E. (ed.), The Letters of John Chamberlain, Michigan 1962.
- Petrie, C. (ed.), Letters, Speeches and Proclamations of Charles I, Cassell 1968.
- Scott, H. S. (ed.), The Journal of Sir Roger Wilbraham, London 1902.
- Seddon, P. R. (ed.), Letters of John Holles 1587–1637, Nottingham 1986.
- Tanner, J. R. (ed.), Constitutional Documents of Reign of James I, Cambridge 1930.
- Warwick, P., Memoirs of the reign of King Charles I, London 1813.
- Weldon, A., Court and Character of King James, London 1817.

Literatura

- Aikin, L., Memoirs of the Court of King James the First, London 1823.

- Akrigg, A. P. V., *Jacobean Pageant*, New York 1967.
- Aylmer, G. E., *Attempts at Administrative Reform, 1625–40*, in: *EHR*, č. 72, 1957, s. 229–259.
- Aylmer, G. E., *The King's Servants*, New York 1961.
- Birch, T., *Court and Times of Charles I*, London 1849.
- Carlton, C., *Charles I: The Personal Monarch*, London 1995.
- Cust, R. (ed.), *Conflict in Early Stuart England: Studies in Religion and Politics, 1603–1642*, London 1989.
- Dietz, F. C., *English Public Finance 1558–1641*, London 1964.
- Gardiner, S. R., *The History of England from Accession of James I. to the Outbreak of the Civil War 1603–1642*, London 1883.
- Hutton, W. H., *Archbishop William Laud*, London 1895.
- Huxley, G., *Endymion Porter: The Life of a Courtier 1587–1649*, London 1959.
- Chambers, E. K., *The Elizabethan Stage*, Oxford 1923.
- Kennedy, P., *Vzestup a pád velmocí*, Praha 1996.
- Leapman, M., *Inigo: The Troubled Life of Inigo Jones, Architect of the English Renaissance*, London 2003.
- Lockyer, R., *Buckingham: The Life and Political Career of George Villiers, First Duke of Buckingham 1592–1628*, London 1981.
- Mathew, D., *James I*, Alabama 1968.
- Maurice, L., *Great Britain's Solomon: James VI and I in his Three Kingdoms*, Chichago 1990.
- Orgel, S., *The Illusion of Power: Political Theater in English Renaissance*, Berkeley 1975.
- Parry, G., *The Golden Age Restored, The Culture of the Stuart Court 1603-1642*, Manchester 1981.
- Peck, L. L., *Court Patronage and Corruption in Early Stuart England*, London 1990.
- Reeve, L. J., *Charles I and the Road to Personal Rule*, Cambridge 2003.
- Russell, C., *Fall of the British Monarchies 1637–1642*, Oxford 1991.
- Sharpe, K., *Politics and Ideas in Early Stuart England*, London 1989.
- Sharpe, K., *The Personal Rule of Charles I*, New Haven 1992.
- Smuts, R. M. (ed.): *The Stuart Court and Europe: Essays in Politics and Political Culture*, Cambridge 1996.
- Smuts, R. M., *Court, Culture and the origins of a Royalist Tradition in Early Stuart England*, Pennsylvania 1987.
- Starkey, D. (ed.), *The English Court from the Wars of Roses to the Civil War*, London 1987.
- Strong, R., *Art and Power*, Berkeley 1984.